

LITTERATURNOTER

E. D. Hirsch : Validity in Interpretation. Yale University Press, New Haven & London 1967. 274 s.

En rationel og besindig gennemgang af principielle tolkningsteoretiske problemer. Hirsch argumenterer for det synspunkt, at den der formulerer en meddelelse, også er den der determinerer hvad meddelelsens indhold er/skulle have været. Det er derfor urimeligt at se bort fra forfatterintentionen under tolkningen af meddelelsen. Endvidere at al rationel diskussion af divergerende tolkninger kræver, at man i det mindste *søger* at tale om det samme, og dette samme kunne mest bekvemt være den intenderede mening med teksten. Hvad enten man nu er enig med Hirsch på dette punkt eller ej, bør man sætte sig ind i hans ideer om gyldig tolkning, som bl.a. udspringer af en inspiration fra Emilio Betti's hermeneutik i skarp frontstilling imod Hans Georg Gadamar's *Wahrheit und Methode*.

N.E.W.

Erik Hansen og Harald Steensig (under medvirken af Ester Herlak) : Dansk er mange ting. Gjellerup 1968. 228 s.

DMT er egentlig en lærebog for 8 - 10. skoleår, men den kan læses med udbytte af alle som er villige til at se bort fra "svagheder" som skyldes indretningen på det primære publikum. Med udgangspunkt i dagligdagens sproganvendelse giver forfatterne en række redskaber som med fordel lader sig anvende også på meget komplicerede tekster. Den semantik som ligger bag bogen, kan føres tilbage til en pragmatisk udgave af den nyere filosofiske semantik. Der er rigeligt med illustrerende eksempler. Til bogen hører et opgavehefte og en lærervejledning. I forbindelse med denne bog har Erik Hansen desuden udgivet en kortfattet grammatik : *Sprogets mekanisme*.

N.E.W.

Poul Levin: Semantik. Nyt Nordisk Forlag. Arnold Busck 1968.

En let tilgængelig første indføring i semantikken. Især er de første afsnit, om lingvistisk semantik gode, mens de senere om den filosofiske semantik er mere skuffende. Bogen har været nogle år undervejs; dette forklarer at f.eks. Greimas ikke er nævnt. Bortset herfra er den velegnet som en art kommenteret bibliografisk håndbog.

N.E.W.

Tullio de Mauro : Ludwig Wittgenstein. His Place in the Development of Semantics. Foundations of Language. Supplementary Series. Vol. 3. D. Reidel. Dordrecht. Holland. 1967. 57 s.

En oversigt over semantikkens udvikling op til lige før den transformationsgrammatiske semantik, med særlig vægt på denne udviklings afspejling i *Tractatus* og *Philosophical Investigations*. Findes på Det kongelige Bibliotek.

N.E.W.

Bengt Sigurd : Språkstruktur. W. & W. Stockholm. 1967.

En lettilgængelig oversigt over den nyeste udvikling i sprogforskningen med mange litteraturhenvisninger.

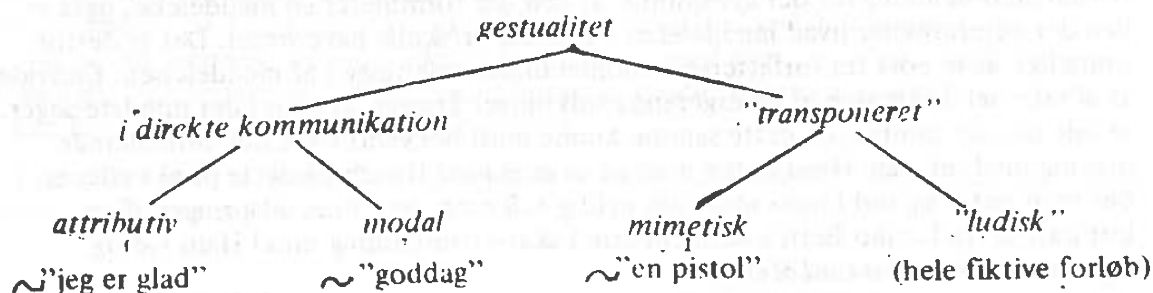
N.E.W.

Pratiques et langages gestuels, LANGAGES 10, (red. A.J. Greimas), juin 1968.

Semiotikken, læren om tegn i almindelighed, tager sit naturlige udgangspunkt i den antagelse, at *der gives* "tegn i almindelighed". Herved vil den i sidste instans gøre front mod først og fremmest de moderne positivismen (for så vidt de hviler på forestillingen om et "det der tales om" opfattet som tegn-løst "absolut signifié"), og mod en vis sprogfilosofi ("mit sprog er min verdens grænser" – et "absolut signifiant"). Den generelle semiotik vil netop stille spørgsmålet om tegngivningens struktur som et fundamentalt problem, der angår såvel 'sprog' som 'verden', og som opløser denne dichotomi i en "total semiosis", hvis delstrukturer ikke nødvendigvis er enten sproglige eller verdslige. Synspunktet synes at måtte få store filosofiske konsekvenser.

Her er det menneskets visuelt givne udfoldelse i rummet, "gestualiteten", der gøres

til genstand for semiotisk analyse. Interessen samler sig især om Greimas' og Julia Kristeva's artikler, som rejser en række centrale basisproblemer, hvoraf (1) gestualiteten som tegnstruktur og som tegnfunktion, og (2) forholdet mellem gestus-sprog og naturlige sprog (mellem lingvistik og semiotik). Greimas giver en første funktionel gestus-taxonomi:

Den gestiske tegngivning synes især at folde sig ud uden for den rent kommunikative funktion: først her er det tegngivende subjekt skilt fra det betegnedesubjekt (mimen er upersonlig, handler ikke om mimikeren selv); men der er til gengæld ikke tale om nogen dobbelt artikulation, om adskilt udtryksform og indholdsform (et mimet forløb er helt igennem "morfofonematisk"). Det modsatte er tilfældet i direkte kommunikativ gestualitet: her er det tegngivende og det betegnede subjekt netop identiske (hvilket stærkt reducerer dens kommunikative betydning), mens indholds- og udtryksform er klart adskilte (samme håndbevægelse betyder ikke altid "goddag"). Denne ejendommelighed rejser samtidig spørgsmålet om sprogets semiologiske status. Gestualiteten opfattes ofte som en "oprindelig" udgave af sproget, så at sige sproget i dets ideogrammatisk fase; når lingvistikens stratificerede model ikke rigtig dækker gestualiteten, betragtes dette som udtryk for gestualitetens ufuldkommenhed som sådan. Men er dette nødvendigt? Den lingvistiske model sigter jo forsætligt på beskrivelse af sprog som kommunikation, - og implicerer altså postulatet at denne funktion hos sproget virkelig er (1) mulig, (2) væsentligst. For Julia Kristeva hænger dette direkte sammen med en grundlæggende kapitalistisk verdensapproach, hvis alternativ er en marxisme, der først og fremmest ser tegngivningen som udøvelsen af en subversiv praksis. Giver der mere end én tegnfunktion, ved siden af kommunikationen en ændrende praksis (ved siden af Sandheden, Effektiviteten), da er lingvistikens aktuelle begrænsning ikke tilfældig, men heller ikke uomgængelig. Den stratificerede model er måske utilstrækkelig, ikke blot uden for sproget, men også på lingvistikens eget område.

(Muligvis lader lingvistikken sig reparere ved indførelsen af - ved siden af, eller nærmest mellem, fonologi og semantikkens planer - en central *grammatisk gestus*).

PAaB

I. A. RICHARDS *Litteraturkritikkens principper* ("Principles of Literary Criticism"), oversat fra engelsk af Niels Erik Wille. Paludans fol-bibliotek, Jørgen Paludans forlag 1968 (orig. udg. 1924).

Lad os ikke ironisere over at man nu, med sanrt et halvt hundrede års forsinkelse, og på et tidspunkt, hvor nogle begynder at antyde, at nykritikken er et overstøet stadium i dansk litteraturforskning og -kritik, endelig giver sig til at oversætte den amerikanske ny-kritiks hovedværker. Tværtimod synes sådanne oversættelser mere nødvendige end nogensinde - også for at man kan få øjnene op for at en egentlig ny-kritik har vi skam endnu dårligt nok fået sat i gang herhjemme.

Litteraturkritikkens Principper kan være ret så vanskelig læsning, fordi Richards pakker alt, hvad han har at sige, ind i en temmelig tung og vist også temmelig hjemmelavet psykologi, - men trods det 'ydre' udgangspunkt indeholder bogen dog de væsentligste ny-kritiske doktriner i svøb. Hovedsynspunktet i bogen er det, at kunstneriske oplevelser ikke adskiller sig principielt fra alle andre oplevelser; de er blot mere værdifulde, - og

'værdifuldt' er for Richards alt, der kan tilfredsstille menneskelige behov uden at føre til fortrængning af andre behov. Den store kunst har for Richards netop det kendetegn, at kunstneren deri ved brug af emotivt sprog har formået at fastholde og kommunikere en oplevelse, der i sig rummer stærke modstridende komponenter, og "Ligevægten mellem modsatrettede impulser som vi mistænker for at være grundstrukturen i de fleste værdifulde æstetiske oplevelser aktiverer langt mere af vores personlighed end det er muligt i oplevelser, hvis emotioner er mere begrænsede." (p. 213).

Richards tænker sig, at litteraturforskningen og -kritikken kan gøres eksakte ved at anbringes inden for psykologien, men andre konsekvenser kan jo også drages af hans synspunkter, og det var dem, folk som William Empson og Cleanth Brooks drog: opgaven må være at analysere digtværket, fremhæve de spændinger, der hersker mellem elementerne påpege digterværkets struktur, fremhæve de "tvetydigheder" og "paradokser", der fastholdes i digterværket og giver det dets spændvidde.

Richards stod givetvis endnu kun på tærskelen til den centrale ny-kritik, - men for at forstå denne må man naturligvis se, hvilke tankegange, den er rundet af. Og her kommer man ikke uden om Richards.

S. K.